

Усі права збережено.

Жодної частини цієї книжки не може бути відтворено або передано в будь-якій формі або будь-якими засобами, електронними чи механічними, включно з фотокопією, записом чи будь-якою системою зберігання та пошуку інформації, без письмового дозволу власників авторських прав.

Стеблівський Євген

С79 Лють. Роман. — Харків : ВД «Фабула», 2023. — 336 с.
ISBN 978-617-522-104-4

«Лють» Євгена Стеблівського — це справжня сага про кожного з нас у перші місяці великої та жахливої війни, захоплива панорама подій, що розгорталися під Києвом і на півдні України. Серед героїв роману — троє колишніх однокласників, один із яких разом зі своїм дідусем іде добровольцем до лав ЗСУ, другий — журналіст і волонтер, який у справах допомоги армії потрапляє до Ірландії, а третій — син дрібного бізнесмена, який свідомо залишається в окупації під Бородянкою. Але поруч із головними героями діють хлопці із ТрО, котрі піднялися на захист Києва, майстерний мисливець за російськими танками, який веде рахунок знищеної «броні» на десятки, літній бджоляр, який наодинці розстріляв російську ДРГ у тилігульському степу, та багато, багато інших.

У романі використані свідчення учасників оборони «Азовсталі», отримані в режимі реального часу, — і це ще одна вражаюча своєю правдою оповідь про неймовірну відвагу, мужність і стійкість захисників Маріуполя.

УДК 82-311.6

ISBN 978-617-522-104-4

© Є. Стеблівський, текст, 2023
© ВД «Фабула», 2023

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

У найперші дні були страх і розпач. Здавалося — все, кінець. Ти вперше в житті усвідомлював, що насправді найстрашніше — навіть не смерть. Найстрашніше, коли в тебе відбирають твою країну. Твою віру в майбутнє. Ти не можеш узяти із собою всіх найближчих — друзів, батьків, свій дім, усе найцінніше, хай то лише бізнес і гроші, втрачаєш захищеність для себе і близьких. Ти не можеш зателефонувати нікому з найвпливовіших твоїх знайомих, щоби той приїхав і врятував тебе, бо він також уже не здатен нічого зробити. Зрештою, ти не можеш виїхати звідси сам. Ти береш до рук зброю. Все опинилося у страшній небезпеці — і вже не на твоїй землі...

Потім поступово з'явилася віра. Ні, не через аналіз чи логічну впевненість — ознаку розуму. Зовсім ні, навпаки. Розум якраз відмовлявся вірити в перемогу над тією звірячою, безжальною навалою. Але віра — так, вона ожила. Віра у життя, у свою армію, у свій народ.

І водночас до нас прийшла лють...

Є. С.

...Ми увійшли в жорсткий спротив. Так, ми втрачали людей, нас накривало артою, «градами», «ураганами». Але вони нас так розлютили, що в нас з'явилася ініціатива — і ми пішли вперед. Кожний військовий знає, що коли з'являється ініціатива, то в бою з'являється все — ти заходиш на рубежі, захоплюєш техніку, береш полонених і — перемагаєш...

*Дмитро Марченко, генерал-майор ЗСУ,
командувач захистом Миколаєва
в лютому-травні 2022 року*

...Отець Андрій із Бучі, священник храму Святого Андрія Первозваного, якось сказав: «Зло немає смислу. Добро — має смисл. Ми можемо пояснити материнську любов, дружбу, кохання — щось хороше. Зло — це викривлення добра. Ми повинні його зупинити... Коли зло не зустрічає опору, воно зростає. Ми мусимо відрізнятись від загарбників — у нас не має бути ненависті. Те, що змушує нас воювати — це любов до тих, хто є за нашими спинами...»

Ненависті ми не мали.

Ми відчували лють.

У чому різниця — я спробую пояснити далі...

Є. С.

ЧАСТИНА ПЕРША

У ПЕРЕДЧУТТІ ВОГНЮ

...На сьогодні в російському полоні залишилися ще понад 700 військових полку «Азов», у тому числі більш, як 40 жінок, серед яких є вагітні. У 90 % захисників «Азовсталі», що вийшли по обміну з полону 21 вересня, зафіксовано важку стадію анорексії, моральне і психологічне виснаження в такій формі, що лікарі були просто шоковані. Рани ще з березня-травня місяців — застарілі вогнепальні та осколкові — у важкій запущеній стадії, осколки та кулі так і залишалися всередині тіл, а поранені потребували термінового хірургічного втручання...

«Українська правда» від 27.09.22 р.,
за даними патронатної служби полку «Азов»

Розділ 1

ЛЮДИ ЗІ СТАЛІ

...Знаєте, Вітю, у мене в пам'яті засів ще один спогад. Коли на другий день після того, як мене поранили, хлопці отримали наказ іти у бій, їм уперше довелося обходитися без мене. Вони почали готуватись, а я слідкував за ними і дуже хвилювався. Не міг уявити, як вони там будуть без мене. У кожному погляді читалося те саме мовчазне питання... Та ні, не можу точно передати це відчуття, це було щось таке, що стоїть поза словами. Я тоді не витримав, не спромігся, і сказав: хай там як, але я йду з вами.

Бачили би ви тієї миті їхні обличчя!

Хось із офіцерів поруч обурився: «Ну, і як ти це собі уявляєш? Ти ж ступити не можеш! Це просто неможливо!», ну й таке інше. Однак хлопці швидко змусили його заткнутися, сказавши: «Даре, та ми вас на руках понесем!»

І таки понесли! Вони посадили мене на стілець і винесли нагору через засмічені уламками переходи та руїни, тоді поставили той стілець на такому місці, звідки відкривався певний огляд — і саме звідти я командував боєм!

Я не соромлюся таких речей, тому кажу прямо: саме тому, що я був разом із ними, вони відчували справжнє бойове піднесення. І якщо на початку бойових дій я називав їх «соколятами», зараз ці хлопці вже справжні соколи. Ми так лушпарили орків, що тільки гай гудів, коли комусь із них удавалося втекти. А головне у цьому — хлопці вже впевнено стали на крило і добре справляються і без мене!

Доки пишу, насправді відволікаюся від того, що коїться навколо. Щойно стався авіаудар, а тепер кацапський фрегат

лупить по нас із моря артою і ракетами. А нам нічим відповісти ні тим «сушкам», ні тому фрегату. Прикро! І так щодня, майже без перерв... От — а зараз вже танк довбає...

Мої хлопці, друже, могли би розповісти більше цікавого. Молоді — вони більш емоційні, а я на деякі речі вже й уваги не звертаю. Звісно, найглибше вони реагують, коли бачать смерть просто поруч — наприклад, загибель товариша, з яким щойно розмовляли. Але, мабуть, і до цього вони скоро звикнуть, хай би як дивно це звучало. У мене є одна мрія: зберегти своїх хлопців живими! Може Бог зробить таке чудо!..

*Пост у Telegram
від командира підрозділу з позивним «Дар».
27 квітня 2022 року, 23:19.
Територія заводу «Азовсталь»*

Розділ 2

ТРИ ТОВАРИШІ

Супутники компанії Maxar Technologies (США) показали, що біля кордонів України сконцентровано близько 50 тисяч військових Російської Федерації. Росіяни перекинули до кордону понад 50 батальйонно-тактичних груп, що може свідчити про початок підготовки до вторгнення.

За даними агентства «Reuters»,
червень 2021 року

Нас троє, щирих і нерозлучних друзів: я — тобто Віктор або просто Вік, наш друг Ігор — ми зevamo його Гарич, і Саня, Олександр, для своїх — Монтя.

Ми вчилися в одній школі, в одному класі. Монтя пішов у родинний агробізнес після дев'ятого класу і часто їздив до батька в Київ, а ми з Гаричем цікавилися українським бойовим мистецтвом, займалися спортом, їздили на змагання і до таборів, «активничали» та волонтерили — допомагали у проведенні Вишиванкових фестивалів в Одесі, у реалізації різноманітних проєктів, виступали з одеським рок-гуртом «Брате Музико» на проукраїнських фестях.

То були цікаві та енергійні часи, але вже тоді я почав розуміти, що у нас в Одесі жити не так просто.

У місті, незважаючи на війну на Донбасі, постійно виповзали з нір замшлі діди та бабці, які пінилися від злості, волали на «демонстраціях на День Перемоги», відкрито бажали смерті нашій державі — і нам, її юним адептам. Дивно

й те, що інколи до них приєднувалися і жінки середніх років. Чоловіків там було небагато — мабуть, усі найзатятіші давно виїхали разом із куліковцями¹ в ОРДЛО.

На телебаченні час від часу з'являлися депутати від проросійського блоку ОПЗЖ. Вони вихваляли Росію, робили якісь невиразні натяки — мовляв, «ещо все вернеться!» — і очолювали ходу під час «демонстрацій», простуючи попереду тих самих біснுவатих дідів і бабок мало не з георگیївськими стрічками на грудях.

Тобто, із цього боку тхнуло очевидною небезпекою. Тому мій батько завжди казав, що Одеса — не найзручніше місце для «простого життя». Воно і правда, якщо подивитися на карту Причорномор'я: до Криму морем тут — рукою кинути, море під боком. А там, у Криму, купа таких самих біснуватих, тільки підтримуваних озброєною до зубів ворожою державою.

У тому, що ця держава ворожа, я не сумнівався відтоді, як себе пам'ятаю. На відміну від більшості одеситів, котрі все ще вважали, що росіяни для нас — «братській народ». Сподіваюся, більше не вважають.

От і Монтя, батько якого був вихідцем із російського Черновця, розмов про політику уникав і вважав, що найголовніше — «бути за мир». Ми з Гаричем намагались Монтю переконати, але намарне. «Батько каже: при російській владі нам би жилося краще!» Зрештою ми плюнули, чи, як то кажуть, махнули на Монтю рукою. Намагались уникати при ньому розмов про політику. Я тоді думав собі: ну і що? Хай балакає собі людина, у неї власні переконання — шкоди ж від того не надто багато. Зараз я так не думаю. Бо із простих слів, із пропаганди, із тих злостивих і біснуватих

¹ Куліковці — тут: члени антиукраїнських організацій, які створили наметовий табір на Куліковому полі в Одесі у квітні-травні 2014 року. Після поразки антиукраїнського руху й пожежі в Будинку Профсоюзів 2 травня 2014 року, чимало членів цих організацій виїхали в окуповану росіянами частину Донбасу.

вигуків «руськава міра» світ виростив собі на горі жахливого і кровожерливого монстра.

Та й Монтя, може, був би зараз живий — якби нам вдалося хоч почасти його переконати...

Із часом ми з Гаричем закінчили школу, отримали університетські дипломи, разом знайомилися з дівчатами, разом зустрічали кожен новий рік і святкували здачу сесій. А потім...

Потім по кожного з нас прийшла війна...

Розділ 3

ВІК. БУТИ ПИСЬМЕННИКОМ

Мене звать Віктор Рудинський, друзі й колеги здавна звать мене на французький, чи то пак на англійський манер — Вік.

Я працюю журналістом в одній Богом забутій газеті, а кілька років тому я навіть намагався завести сім'ю. Про цю спробу так само неможливо сказати «не надто вдала», як «трохи вагітна». Після неї я довго не наважувався заводити серйозні стосунки, але наразі знову зустрічаюся з гарною дівчиною.

Що ж до політичних поглядів, то я дуже довго не вважав себе націоналістом. Скоріш, лібералом, який виступає на захист «свободи і загальнолюдських цінностей». Чесно кажучи, я навіть почувався незручно, коли хтось голосно вигукував: «Слава Україні!» Мені щоразу здавалося, що це звучить надто агресивно. Ну, й оте гасло: «Смерть ворогам!..»

Але після 2014 року я почав усе частіше замислюватися. Ні, я, так само, як і раніше, був за вступ до ЄС і проти диктатури. Я стояв на міському Євромайдані, волонтерив у найгарячіші часи, збирав допомогу для армії і медикаменти для добробатів.

Ну, а стосовно життєвого шляху, то я обрав його сам і дуже давно.

Звісно ж — саме дорослі вигадали поняття «щасливе дитинство». Насправді діти часто-густо почувуються жах-